

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczeni-vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak:

Helyben és postán küldve: Egy évre 10 ft... Előfizetés: pénz minden közlemény... Előfizethetnél helyben: Telegráf K. Lajos könyvkereskedésében...

Hirdetési díj:

Ötnapos hirdetésért 5 kr. Nagybőve terjedelmű, mint azelőtt több szavazattal, alku szerint a legolcsóbb árért! Helyi díj: minden bejárataért külön 30 kr. Nyitólétezőn megjelenő közlemény ötszavas sorra 15 kr. Név- vagy bérmentesítendő bejelentések íratok nem vettek tekintetbe. Ugyanazon a kéziraton sem adhatnak visszazárta be, jobbról Koberg herceg és gróf Szapary tábornok, balról báró Edelsheim-Gyulay kíséretében.

A műveltség, a színészet és egy tál paszuly.

Mem tehetünk róla, hogy esetlegesen és néha, olyan „nemszeretem” dolgok szellettetésének veszedelmével is meg kell próbálkozunk, melyek bizonyos fásult keblekben, a nemetszések, — hogy ne mondjam — a boszorkodásnak és haragnak lesznek nem kis mértékben okozói. De hát ez ezer bocsánatot kérünk, mi a független napisajtót, az olyat t. i. a melyik sem szarnok urának ránczolt szemöldökétől, sem valamely vagyonos, ravasz, és az elámulott vilásozó vállain magas hivatal és állás zársíri polczára felkapaszkodni vágyó hamis pátrióták sugalmazása folytán, röpít világra az elterjesztésre szánt eszkömet, mi a független napisajtót, hazafias eszmék, s az általános józan műveltség terjesztésének — s a társadalmi kinövés, léhaságok kérelhetetlen ostorozásának tág mezeje, — képzelteljük csak údvósen, jótékonyan miköndehni. Ezen nemes működésében, ha igazán hatni akar, a tetszés és nemetszésát, gátul, vagy irányadól el nem fogadjatja, hanem elkezdett tövises pályánján előre kell törnie, hátratekintés nélkül, nem törekedvén az igazság szolgálatában arra, hogy hitvány tapok legyenek jutalmi, és hír, dicsőség tömjénei tüstölögjenek a hinság oltárain.

zatának meglepő gyorsaság és kitartással emelt oly templomot a műveltségnek, a színművészetnek, mely Debreczennel sokkal nagyobb városnak is díszé és büszkesége lehetne.

Van azonban egy menthetetlen, egy kárhozatos nagy baj. Az ötvenezer lelket számító Debreczenben, annak a szép nagy épületnek, nem akad ezer látogatója. És ez a szomoró körülmény azt a tanuságot tárja élénk, hogy negyvenezer lélek nem szomjuhosza a műveltség forrását, mert nem is ismeri, már pedig rég meghatározta azt a rómaiak, hogy: igenűli nulla Cupidó (a mit nem ismerünk, nem is ohajjúk.) Sokan a pénzszükét a szabadelvűség e mostoha gyermekét, az inséget rángatják elő mentő oknak és körülménynek. De ez nem igaz, mert városunknak, több ezer jómódú közpölgára van, kiknek erszénye bizonyára meg sem fogná érzeni azt a csekély áldozatot, melyet néha a színügy oltárára kellene hoznia.

Sőt dusgazdag polgárokat tudunk, kik esztendőn által egyszer se nyitják be a színház ajtaját, pedig bár tetteim a kolbász és töltött káposzta iránti gyönyörű vonzalmuknál fogva nem csekélyek, de lelkiük hitja nagy. Ez szerintünk nagy hazafiúi bűn, melyet elnézni továbbra nem szabad. Igaz ugyan, hogy e közepkorból való gazdag főczókat, — még kezdetleges műveltség birtokában sem levén, — törvény által kénysszeritni nem lehet arra, hogy testi állományukon kívül lelki táplálásukról is gondoskodjanak, de ott van a morális feyyver, ezt ragadja meg a sajtó és a városi műveltség, mindegyik ragadja kezébe az erkölcsiség sújtóbb feyyvert, és vágja a vad, a kor műveltségétől magukat légmentesen elzárnai akáro embereknél sivar lelkét mindaddig, míg ha egyébtől nem, de a felkorbácsolt szegénytelő hajatva, mint az érezre a surlórástul, ugy reájuk is a mivelték körben való megjelenéstől, ragadjon a műveltségnek egy kis zománca.

A szegény iparos, talán szájától vonja meg az ételt, hogy vasárnap legalább színházba mehessen, s hogy hirlapot olvashasson. És a gazdagságtól körűlvett birtokos osztály, otthon asztózik az unalom karjaiban, se színházba nem megy, se hirlapot nem járát, hogy kétes homályba borongó lelkén egyszerű-mászor egy piczikét csiszolgotna.

Haszaltan vagytok kedves polgár barátim, három vagy tudja az ég hány vármegyében virilisek, és ha erszényteknél fogva a város atyjái közé is üzött balvégtetek, azon nyilatkozatok után, „hogy az egész színészetért nem adnátok egy tál paszuját” bizony hidjétek el, — hogy a nnyit sem ad hazánk reátok, mint a régi bölcs két lábú tolatlan állatára.

Még az erdelyi mokányok is meg- ragadták már a műveltség zászlaját, s ha ti országhírű köznyűsségektől ki nem vánszorogtok, az idő elvágat mellettetek, s ti mindnyájunk szegényere elmaradtok, mint a búzhódt kátyuba besüppedt szekér, melyet minden utas gondosan kikerül.

Menjen elől a nemes hatóság, és vonja maga után ha kell morális kénysszeritni nem lehet arra, hogy testi állományukon kívül lelki táplálásukról is gondoskodjanak, de ott van a morális feyyver, ezt ragadja meg a sajtó és a városi műveltség, mindegyik ragadja kezébe az erkölcsiség sújtóbb feyyvert, és vágja a vad, a kor műveltségétől magukat légmentesen elzárnai akáro embereknél sivar lelkét mindaddig, míg ha egyébtől nem, de a felkorbácsolt szegénytelő hajatva, mint az érezre a surlórástul, ugy reájuk is a mivelték körben való megjelenéstől, ragadjon a műveltségnek egy kis zománca.

szerral, a virilisek testületét, a virilisek testületé, megszámálhatóan sógoróságát, rokonát és komjait, s hisszük, hogyha megköszölnék a színi világ által terjesztett műveltség kedves gyümölcsét: lelkük emelkedni, és a színügy Debreczen városában felvirágozni fog.

Mare vororum, gutta rerum. Sok beszéd szegénység, itt — tenni és nem perordni kell. Maholnap egy hatalmas vármegye székhelyévé válik Debreczen, és minket olyan virilis atyafiak képviseljenek a város közgyűlésén, a kik egy tál paszulyt nem adnának a magyar színészetért, és kárhoztatják a kitépített és stafirozott iskolát, mert a különben is nagyon felszaporodott hunczut nadragó emberek számát még többre szaporítják.

Nem unjukból szoptuk e gyönyörűséges dolgokat, hanem saját fileinkkel volt sajnálatraméltó alkalmunk ez épület dolgokat hallani, tehát alapos és nem „azt mondják” féle forrásból merítettük.

Vén gyerekeknek a művelődés terén nem tudunk kedvesebb és gyönyörűségesebb dolgokat ajánlani, mint egy részről a színház gyakori látogatását, és a hirlap olvasását.

Gondolják meg különösen a város virilisek polgárai, hogy ezen szerencsétlen intézmény folytán, igen nagy azonosult és művelt egyének száma, a kiknek képviseltetése, e kifordított viszonyok folytán ez idő szerint reájuk biztatott. Fel tehát uraim, és el kell dojni azt a redves elégyült parasztkus tempót, mert az idő halad, előttünk buzog a műveltség forrása, merítsenek belőle a haladás kelyhével míg nem késő.

Természetes dolog az, miszerint valamint minden szabály alul, ugy a virilisek testület kebelében is vannak számos kivételek, mert ha nem volnának, jövőnk felől kétségbe kellene esni. — Egyébiránt, a kinek nem tollas a háta, hát az nem fogja ostorozó szavainkat magára magyarázni.

Tiszai Dániel.

— A függő államadósság ellenőrzésére kiküldött bizottság Bécsben f. évi febr. 1-én tartott ülésében az államjegyek forgalmi összegét, a múlt hó végéi követhetéseinek taláta: 1 tr.-osokban 77,547,174 ft. 3 frtosokban 11,331,245 ft. 50 frtosok 156,191,350 ft. összesen 247,069,768 ft. A sábnakra kebebelezett és forszonban levő zálogjegyek összege 64,929,607 ft. 50 kr. összesen 411,999,375 ft 50 kr.

— Lucam, az osztrák nemzeti-bank vezértikára. „Az osztrák nemzeti-bank a hama-diki szabadoslom tartama alatt” című könyvet adott ki, melyel, míg egy részről a bank érdemeit a lehető legzsebb színekkel igyekszik feltüntetni, más részről a közvéleményt igyekszik meggyerni a bank részére és a független magyar jegybanc eszméjének életésére. Azt hisszük, hogy célját el nem éri műveléssel, söt az csak oaj lesz a tüzre, hogy a magyar nemzet egy hajszályit se engedjen jogos követhetéseiből.

— A kisbirtokosok földhitei egyesületének egye folyton nagyobb méltányús és felkarolásban részesül. Eddigéllel is számos vidéki népbank jeletette ki csatlakozását az alakítandó központi egyesülethez.

— A nemzetközi posta szerződés ügyében e hó 17-én Bernben nemzetközi kongressus fog tartatni.

Deák Ferencz temetése.

A gyásznapély, a temetési díszpompá, melylyel Magyarország és a magyar nemzet Deák Ferenczet örök nyugalomra kísérte, egyike volt azon legnagyobb büszke hódolatoknak, melyek pártját századok történetében csak elvérté talájuk.

Az akadémia gyászcsarnokába már 9 óra után gyűlni kezdtek a képviselők és főrendiház tagjai. A ravatal feje melletti helyeken s a felső lépcsőkön volt számukra kijelölve a hely, míg len a ravatal mellett a nagy elhunynak családtagjai jelentek meg először. Csakhamar gyűlni kezdtek a ravatal körül: a király képviselője, b. Mondel tábornok, a királyi képviselője, b. Nopcsa udvarmester, József főherceg és neje, az idősb s ifjabb Koberg herceg s Koberg hercegné, a bécsi Reichsrath küldöttei, önökön Reubauer előkel, a bécsi urakházának küldöttsége, Auersperg ággel élén, a bécsi lengyel klub tagjai, kik közül Smolka dáiás alakja vált ki, a horvát országgyűlési küldöttség Krestics elők vezetése alatt, a főváros küldöttsége Ráth főpölgarmesterrel élén, gr. Andrássy Gyula tábornoki egyenruhában, az összes miniszterek, a horvát báb stb.

Pontban 11 órakor az összes püspöki kar fényes segélete mellett bevonult a csarnokba Simor hercegprímás, s megkezdte — egy énekkar közreműködésével — a gyászszertartást. A hercegprímás által emondott ima után a törvényhozás tagjai által elfoglalt emelkedett helyt élén — Majláth György felsőházi elők mellett, felszólat a képviselőház előke Gyercy Kálmán.

A gyászbeszéd befejeztével a díszörség levette a ravatlról s a halottas kocsira helyezte a koporsót.

A főhercegnök távozta, hogy Koberg herceg palotájának erkélyén foglaljanak helyet. — A főherceg és a hercegek, valamint Nopcsa udvarmester, Mondel tábornok, Andrássy gróf, a tábornok, Reubauer (ki mindegy Gyercy mellett ment) az osztrák parlament küldötteei gyalog kísérték a koporsót.

Az akadémia lépcsőzetéről tekintve, az egész törség mintegy roppant fekete fátvöllal, volt loriva emberrel: a házak abakái, az erkélyek, a háztökek, rögtönzött emelvények: a lánczid, melyről szüntelen áramlott Pestre a közönség, egyetlen sötét felböt képzett fátvölkéből, lobogókéből és gyászoló emberekéből.

Igy indult meg a végső utra a gyászkocsi a nagy halottal.

A pillanatban, midőn a menet megindult s a harangok zúgú kezdtek, a budai királyi várak erkélyére kitüzett a fekete lobogó.

A szertartás végeztével az óriási gyászmenet lassan megindult. A résztvevők rendezésének nagy munkája kitünően sikerült. Mintegy 90—100 egyiet, 70—80 társulat, 54 testület, 60 hivatal s a törvényhatóságok, összesen 500-nál több küldöttség vett részt a menetben.

A menetet az országgyűlés két házának jgyzóíróitották meg: Beóthy Agernon, gr. Pallavicini, gr. Zichy Viktor, b. Orbán Balázs.

A nyomban utának következő intézetek, egyeteket, társulatók tajjai és képviselőik óriási tömeget képeztek. Fel óráig tartott elvonulások. Majd mindeik testülett élén zászó.

A küldöttségek után a törvényhatóságok küldöttet, tömör sorokban a legtarkább vegyülést követték egymást.

A hatóságok után külön csoportban mentek Zalamegye és Budapest főváros. Amaz, születési helye, hatvan tagu küldöttség által képviselte, ennek képviselőtestülete tömegesen jelet meg.

Az aranyos fivögek tengere követte a fekete polgári öltözöket e tömeget. A közös hadsereg és a honvédség főtisztet, száma több százan léptettek itt, teljes katonai díszben. A főtiszték csapatát József főherceg

zárta be, jobbról Koberg herceg és gróf Szapary tábornok, balról báró Edelsheim-Gyulay kíséretében.

A katonaság után a menet vagy tíz lévésznyire megszakadt, hogy egy meglepő, soha nem látott látványt nyújtson a nézőnek, a kiállításában egyszerű, de terebén pazar koszorú kocsiiban, két fehér mén volt befogva eléje, leborítva fekete takaróval. A kocsira egy ravataliserű állvány volt helyezve, melyen a koporsóra küldött koszorúk voltak elhelyezve a feleséges királyi párnák kivételével. A száz és száz koszorú leomló szalagjai a kocsit minden oldalál elfójték.

A koszorú kocsit a papság követte. A papság után a képviselőházi rendező bizottság három tagja lépdelt a gyászkocsi előtt.

A koporsóhoz jobbról balról 12 szalag volt füve, melyek végeit a kormány és törvényhozás tagjai vitték felváltva. A gyászkocsi után lépdettek a család és a politikai világ képviselői. Legelől öt felsege képviselője b. Mondel, mellette Tiszta Kálmán miniszterelők. Mőgöttük az első sorban gr. Andrássy Gyula honvédtábornoki egyenruhában volt, — mely meghatótsággal lépdelt Csengerly mellett. Körűlöttük és mőgöttük a törvényhozás két házának tagjai nagy tömegben.

A menetet egy katonai zenekar, egy százados lovaság és az úresen haladó gyászkocsi hosszu sora zárta be.

A temetőben már 11 órakor jelet meg a főváros kiküldött bizottsága: Kada alpolgarmester, Havas tanácsnok, Patrubány főoros és Wimmer vár. képviselő; ezek megették a rend fenntartására szükséges intézkedéseket.

A gyászakolpa, egy keressze épített fülkés baltóházak soron. fekete posztóval volt bevonva. A kapu előtt lovas drabantok; az ezek által képezett tagas körön kívül belátatlan sokaságban a közönség.

11 óra 35 percz. A városban megcsendült harangok tudatják, hogy a menet megindul.

József főherceg és Koberg herceg a kápolna bejáratánál foglalnak helyet.

A koszorú kocsit után a szertartást végző egri érsek érkezett.

A megkező koporsórol levették előbb a koszorúkat, melyek fordtak; kettőt kivéve, a király és királyneje. Ezek rajta maradtak. A kápolnába léptek; a király képviselője, báró Mondel tábornok, József főherceg, Koberg herceg, az elhunyt családja és azok, kik betegségekben ápolótak. Ezek között Mikos gróf.

Mialatt Samassa érsek a kápolnában az utolsó szertartást végezte: a kápolna előtt kört képeztek: a törvényhozás két házának előkei, a miniszterek, Andrássy Gyula gróf, és a főváros főpölgarmestere.

Midőn a szert rtásnak vége volt; a kívül levők két részre oszlatok és tárt engedtek az elhunyt családjanak az elvonulásra.

A kápolna cs-komrar úres lett; belépett ezután egyedül G y c z y Kálmán és néhány perczig időzött a koporsó mellett. Ő és József főherceg nagyon megindulva hagytták el a temetkezési helyt.

A közönség oszlani kezdett.

A temetés ekkint d. u. 3 óra előtt véget ért.

Béke a nagy halott poraira!

Debreczen február 5.

Alig van állam a földön, melynek polgárai egyetlen nemzetiségűek volnának fial, s ehez képest egyetlen s u-yazonos anyanyelvet beszélnék. A legtöbb nemzet különböző népfajokból, s nem ritkán, néptörzsekből van összekapota, melyek amennyi-n vannak, ugyanannyi saját anyanyelvet beszélnék.

Nemely államnak sikerült évszázadokon át, söt kevesebb idő alatt is külön nemzetiségű vagy külön ajku altalvított részt szellemi fölény, magasabb műveltsége által meghódítva, mint az Franciaországban történt, részint erőszakos utakon, módokon, népigyelesen intézkedések s kényzszereszközökkel, mint Oroszországban a lengyelek ellen alkalmazott erőszakos intézkedési példájából láthatni, a nemzetiségi és nyelvkülönbségeket eloszlatva, magába, illetőleg az uralkodó fajba olvasztani.

hára már belefáradtál esztelen tetteidbe és hogy valami okosát fogok hallani. — Kedves Pal, azt megteheted, hogy agyonözt, — de lehetetlen mindezen badarságokat komolyan vegy halgatni.

— Miért rendeltél hát ide? — Igen, miért? — feleltem és mosolyogtam. Ha ezt kérded tőlem, alig ha tudnám megmondani. Látdt, én azt gondoltam, hogy jó tanács éjél jó — reméltem, hogy megnyugtattál legyen magad és észre tértél. Ha egyébiránt többre becslődd, tovább is folytatni Bolondá-gaidat, én nem fogok akadályozni. Légy feltékenny annyira, amennyire — és arra, a kire neked tetszik, csak arra kérlek, hogy engem légy szives azoknak meghalgtatása alól felmenteni. En nekem semmivel sem tartozom, és semmi elő kötelezettségem nincsenek, miket részrede teljesítenem kellene.

— Hogyan, nem tartozol? — kiáltá dühösen. Viszonznod kell, mit tőlem elvettél. Hát nem szeretlek én téged? De ha én mindent neked adok, a mi...

— Megáljí! vágtam — szavába; mit akarsz azzal a mind en el mondani? Mielőtt engem ismertél, volt szeretőd szép számmal, utánam épen annyit lesz s azonkívül nős vagy. (Folyt. köv.)

A „DEBRECZEN” tárcaja.

ELMOSÓDOTT NYOMOK.

Bűnügyi regény 1 kötetben.

Irtá: Achscharowff Miklós.

Második rész: Julia.

III. (Folytatás.)

Kopogtatásomra a gazdasszony jelet meg. — Kit keres? — Jasneff? tegnap tova szállították őt — mondá és midőn őt rendkívüli felindulásban k rdésekkel ostromoltam, hidegen azt felelte, hogy ő csak annyit tud, miszerint tegnap két börtölye elfogatott.

Magamkivál lettem az ijedtől s egyenesen néhány befolyásos barátomhoz si-ettem azon kérelemmel, hogy tudakozódjanak felőle és ha lehet segítenének rajta valamit. Ők mindent ígértek, de a kis újokat sem mozdították.

Fél múlt el, míg végre tudósítást nyertem tőle. T. ből irt levelet. Azonnal válaszoltam és pénz küldtem neki. Azután még egy levél jött s többé semmi. Tudakozásom folytán még csak annyit sikerült megtudnom, hogy más helyre száműzettek. Szerencsétlenségemre épen ez időtáiban kétszer is hordó-zóskodtunk — lakást változtatván — s így levelei, ha irt, elvesztek. Így veszett el Jasneff is rá m néve.

IV. Ez idő tájban kötöttem egy új ismeretséget, mely kiszámíthatatlan befolyással lón egész életemre, ez volt a későbbi férjem Bod-jagin Iwanitsch Pállai ismeretségem. Házas-ágom hatodik évében Straricskislén ismertem meg őt, kit ő akkor kezdett látogatni. Azonnal az első látás alkalmával megígérték — és én ugyanazon benyomást tettem rá. De ennek daczára is az első időben megfoltó volt minden tekintetben és minden előny részén lát- zott lenni. Rám néve semmi kilátás sem mutatkozott, ő nós volt, nevelési viszályáról sem tudtam és még hozzá, szépsége által uralt. Soha nem láttam férfit, ki igényemnek annyira megfelelt volna. Kiséb barnás, nagy, pompásan megtermett férfi volt. Vonásai nem valami szenvedélyest, uralkodni tudót je-lezték, mosolya majd borus, majd szemtelen és megvető volt. Egész megjelenése Lerwontoff szellemére emlékeztetett, én pedig egy tüntem

fel magam előtt, mint Tamara. Természetesen, mindez ostoba képzőléds volt, hogy hogy, midőn őt közelebből ismerni tanultam, mindezen álomképek torva tüntek. Kezdetben azonban a szó szoros értelmében rajongtam érte. Tudott volna csak magán uralkodni s gyötört volna tovább, ugy tén hatalmas alá vehetőtt s bilincsekbe verhetőtt volna. De e helyett szenvedélynék hódolt.

Nagyon indultatos volt s haragjában néha olyakat mondott, miket nem tudtam értetni, mert én sem vagyok épen szelid kedélyű. — Inneu lón, hogy gyakran czivakodtunk és kitöréseink a legvégös határkig mentek. Rendszerint azonban azzai végzödtek összekocczas-ásaink, hogy még azou este, vagy a követ-kező helyteleknek nyilvánította, szután há-tártalan szerelmet esküdték és bocsánatért ez-tekelt. Ritkán válaszoltam, mert irni nem szerettem és irásban nem tudom jól kifejezni magamat. Néha megkiséreltettem karmolni nehány sort, de midőn már kész volt, ép oly nevelsége-snek tünt fel előttem, mint az ő írka-firkája. Leveleinek gyengéd, szenvedélytől áradózt hangja oly kevéssé illet szabályzatlan, söt itt-ott durva megávelelték, hogy e levelek előt-tem rozsló sikerült tréfáként tünnek fel. Egy-szer mégis egyik levele olvasassakor azon kér-des támadt agyamban: „Hátta csakugyan ko-

moly volna?” hisz oly annyira a valóságának megfelelően hangzik, mintha írója elvesztette volna fejét.

Még egyszer átoivastam figyelmesen a levelet; szenvedélyes biztatásokat, szerelmeltő gyanúsításokat, szemrehányásokat és esküdözéseket tartalmazott. Mindezt oly zavart, alkatta volt, hogy épen nem látszott költöttnek ienni.

— Istenem, hát csakugyan lehet? — monddám — magamban — a „szerelme” szó előttem minden értelmét elvesztette és ezért egy máskifejezt kelle használnom; kérdém tehát: hát csakugyan lehet? ... valóban foglyom volna szegény? E gondolatnál és egy benső dialézt hatott át a egyoldalú és egy benső hang ez sugta: — Igen, ő tied — tebezt szeret, a mit akarsz. — De még mindig nem vele, a mit akarsz. — De még mindig a ké- akartam egészen hiszni, ... hogy tehát a ké- teltül teljesen elhinnem, győzelmemet kézzel-fog- hatóvá kelle tetnem.

Minden fontolgatás nélkül tolat ragadtam és válasz helyett ezt irtam: Jöj, komoly szóm volna veled. Ez volt reggel; este eljött, de alig kezd- tük viszonyainkat fejtegetni, ismét dühbe jött. Ezért hitál hát ide engem! — mondá bosszusan, — midőn ostoba féltékenységeért kikacagtam. Ez hát a te komoly szód, — és én esztelen, hittem neked, hittem, hogy vala-

H. Pollak.

Budapest, 1876.

